

0-1b

History of the O.F.S Hhubi.

1/15.

1.

Mahlubi I

Bongata ba batho mehleng ena ba re bolella li lengata ka batho ba sechaba sena sa Mahlubi. Bo'nete ba litaba tseo ba re bolellang tsona ha bo fumanehi hobane ba ntse ba hanyetsana ba le bang. 'Na mongoli oa buku ena ke ile ka latella haholo hore ke fumane tsebo e hloekileng ea chaba sena e tsoe ke le e mong oa sona chaba seo.

Bao ke ileng ka 'na ka kopana le bona ka buisana le bona, ke hlokile ea ka 'noesang hore ke kholoe.

'Nete eo ke e fumanang ke eo le 'ne ke lumellanang le eona, ea hore mahlubi ene ele sena sechaba se matlae se sehlo ho feta lichaba tse neng li nahile Natala mehleng ea boholo holo. Hona joale hona mona, ba bangata ba tla, sitoa ho lumellana le nna, ba re Mahlubi ke batho ba ilng mehleng ea pele ka nako tsa bo Chaka, ba khephoha sechabeng sa Mazulu ka baka la phuso sehloho ea Chaka. Taba ena e fokola haholo ka motheo.

2
Ha Moselekatse a baleha ho Chaka Mahlubi a ne a se a tlotse maloti a na a bitsoang Drakensberg a le naheng e bitsoang Orange Free State. / Puong ea bona Mahlubi le Mazulu ba batlile ba kopana. Bebeleng ea sezulu ho na le mantsoe ao Mazulu a sa a sebeliseng ha ba bua hohang feela. Mantsoe ao ke mantsoe a supang hore sehlubi ha se pa e tsoileng sezulung. E ne e le puo ka bo sona. Hobane beng ba sona e ne e le sechaba se ipusang.

Sechaba sena sa Mahlubi se ne se ena le Morena o moholo. Meloko ea teng ha re e latella re ea mashomeng a mabedi, le ho feta.

Ke moo re ileng ra arohana kateng ha se hoo nka ho tsebang ke buela holima meloko joale.

Ha batleng ha ka tsebo ea chaba sena ke fumane ho tsoanela ho tlohela meloko e meng ke hore ho lesa ho bua

3.428

eona mona hobane ke se na tsebo eo ea eona.

Melokong eo ho tla hlaha litsebi tse tlang ho re bolela ka meloko ea tsona, le hore re aroha kae.

Mona ke entse malebaleba a ho ngola seo ke se tseba ka moloko oa heso. Moloko ona moo u lutseng teng mehleng ena ke hona mona Free State le ha Morena e moholo oa ona a se a le Koloni. (Cape Province), Matatiele.

3

Moloko ona oa Mahlubi ha o sana naha ea ona. Naha eo e neng ele ea ona ke eo kajeno Maburu a e nkileng. Ka moraka ba fumana linana tseo ba neng ba ntse ba lutse ho tsona pele Maburu a e tla koano. Ka tsoanelo ha Marena a heso a kopa, kamora lintoa, hore le ona moo ba ahileng teng ba fumane ho busa, Maburu a hana, joalo ha re tla ntse re tsoela pele.

Chapter II

Mahlubi Papisong le tse ling lichaba. Lichaba tsohle tsa batho ba batso litumile hahoholo ka mosa oa tsona, le ka ho ratana. Mahlubi le ona ke batho ba neng ba ratana, ba amohela baeti ba bona hantle. Ho supa lerato la ona re ka utla seo puo ena e se bolelang. Ke polelo ea bona eo ba ene iloeng ke motho ea neng a ithutile mekhoha ea bona. Polelo eref NgaMangele ngele a nzipho zimnyama ku gwayana amahlubi amahlé.

Puo ena ha efetoleloake hore ke batho ba manala a matso ke ho'na ba khoathana. Ba ne ba etsa joalo ha e mong a utloetse lijo hase mang mang homme a sa tate ho sea oa habo. Ona mo khotha hore ba tsamae ba eo fumana bophelo hammoho. Mehleng ena ea tsoelo pele ho atile ho se ratane hare ha lichaba ho itsepa ho tutile ka matla. Ho nyatsana ho ho holo ho se tsepehi ho atile.

Chapter III

Morena a moloko ona o bitsoang Maraule. Morena ea teng joale ke ea bitsoang Nyandeni Arthur James Utimkhulu. Ke mor'a George Mtimkulu; eena ke mor'a Moletsane Abraham Mtimkulu ea ileng a rehelloa morena Moletsane oa bataung ka se haeso re 'mitsa Malizane. Mlisani eo ke mora Msithi. Msithi ke mora Zulu. Zulu ke mora Mafu. Mafu ke mora Mema. Mema ke oa Machaya.

Mafu o ne a e na le basali ba ba raro joale ka lichaba tsa babatso. H_o no ho nyaloa mosali ke sechaba e be mosali eo e ba eena ma-sechaba leha a nyetsoe morao ho ba bang empa ke hona tlung eo ho nong ho lebelloa ngeana ea tla nka setulo sa ntatae.

Ka baka leo Mafu le eena a nyalloa mosali ke sechaba mosadi ke sechaba. Mosali eo a tla a fithla Mafu a se a ena le ba babedli basali.

5. Mosali enoa ke eena eo e leng 'maea Zulu, Zulu ea tsoetseng Msithi, emong ho bona ha hae ho hlahile Jolobe Jolobe eo a tsoala Sutu.

Sutu o holetse lapeng habo Msithi. Ka baka lena le tsebetso ea hae ke moo e neng e kena teng, kwa Mamkonto maea Msithi.

Chapter IV.

Lamla mor'a zulu.

Lamla o shoele ka selemo 1909 kakhoeli ea September, litaba tsena tse latelang li phetoa ke sehloholo sa hae se bitsoang Tsipinare. O reheletsoe Tsipinare oa Barolong.

Ha a tsoela pele lamla o re ha Mafu a eshoe e ne e le ha ba qala hosala balisana morao.

Mohlang oo Zulu a romela leqosa ho Mtimkulu ngoanabo Mafu ho tsebisa Morena ka lefu la ngoanabo, eleng Mafu

Eitse ho pihi eo e fihla morena Mtimkulu a re ho leqosa "Tsamaea u re ho Zulu ke utloile 'me kea tlas seke a mopata eo ngoaneso. O tla patoa ke 'na etsoe ha a e so tsebe meetlo ea heso ho pata batho ba baholo hakalo".

6 Leqosa leo ho ba le tlohe moo la kopana le ba reng He! lea shoa lona. Morena o re/kajeno utlilo nka lefa la ntatae o tla ka ntoea te uloma tsebe tsosa morena oa hao, Zulu.

Nakong eena he Zulu o na hahile sebakeng se bitsoang Buffalo River Mzinyathi. Leqosa la feela la tsebisa Zulu seo le se utloileng ka batho tseleng.

S.454 Ka eona nako eo ea tlama thoto. Makhoma a ea tsoa ka khohlo e bitsoang ha Bunga (more than 2000 people) setopo se ne se sale se le joalo. Ha ho ea tsebang hore morena Mtimkulu ona se etse joang. Thoto ea leba maloting ba ha Morena Makotjo.

Mtimkulu ea ileng a sala a maketse ha zulu a baleha a romela lentsoe ho Mokotjo a re Mokotjo a thuse a tsoare ngeana eo oa hae. A seke a molaea. Ampe a je likhomo eena a mokhutlisetse ho eena. 'me Mokotho a feela a etsa ka moo Mtimkulu a buileng ka teng hobane selekane se ne ne tse se le teng mahareng a Motonosi ke hore eo a neng a ipehile morena oa Batlokoa le Mafu.

Leha ho le joalo batho ba Mokotjo ba leka ho loana le ho hapa likhomo tsa batho ba Zulu. Homme ba na ba itoanela homme getellong Mokotjo a a khalemela Batlokoa ba hae ntoa ea emisa.

7 Ntoa eo ha e se e emisitse ea ba Zulu a fumana ho haha momoo ho Batlokoa. Setsoalle sa eba teng hara Zulu le Mokotjo joaleka ha se ne se ole teng mahareng a Mafu le Motonosi.

Mokotjo ha bophelo ba hae bo neng bo se mogate ka nako eo, a hla a kula ka matla, homme a ba a shoa ka selemo sa 1813, sebakeng se bitsoang Hohobeng. Ona aa ile Hohobeng mono ka ho ea tsoma. Empa ba bang ba re ona a ile ka ho ea thibela lebasa, morena oa baMekhalong hore a seke a nka naha, eo etsoe e le moo moenae, Machaea a neng a lakatsa ho aha teng.

Batho ba Machaea ba kile ba qosa ka hore, ke bona ba bolaileng morena Mokotjo, athe ho no ho se joalo, e ne mpa ele bohloko bahae ba khale. Ba getelletseng ka ho mo nka. Setopo sa mokotjo se nkiloe ke Mokhahla ho tloha Hohobeng ho ea Nkoe, phupung ea Marena. Morena Mokotho a siea mohlolohali le bana ba bararo, bashemane ba babedi le ngoanana. Moshemane enoa ke eena Sekonyela oa Batloka. Mhlolohali eena e ne ele Ma-Nthatise.

8

Sekonyela o ile a ea bolla homme le eena a 'na aphe isana hantle le Zulu. A nea Mahlubi ana sebaka sa ho ipusa. A bolella Zulu e ka khona ba phele ka khotso hammoho ba tle ba tsebe ho thusana ho loantsa lira tsa bona.

Ho bile joalo ho fihlela ba nyallana. Ke moo Mahlubi ana a Zulu a ileng a fumana libitso lena leo bohle ba leloko leo ba bitsoang ka lona. Ba bitsoa Maraole, the "r" having a Xhosa or Zulu pronunciation.

Ke lebitso le bolelang mohau. Eitse ha Batlokoa ba bona Mahlubi ana lith beng tsa bona ea ba bare "Bonang ke ao Mahlubi a bakile mohau thabeng tsa Basotho".

IV

Joale eitse ha chaka a ntse a soebhla lichaba ka lerumo, letsoso leo la tloahala hohle. Litshaba tsa sisinyeha. Sikonyela a hloa loti ho tla moo kajeno eleng naha ea Har ismith. Zulu a sala ka Eochabela ho fihlela Matuoane a fihla a sutuloa ke lifaqane tsa Chaka. Matuoane eo le eena a tla a ntse a sututsana le Morena Mpangazitha.

Zulu ea ba o s a kena Matuoane. Ba e hloa loti ba ba batla fihla hlohlolonane ka sekhora "Clocolanj.

9

Ha ba fihla nokeng ena ba fihla Mpangazitha a lemoo nokeng eo ea Tuke ka seburu hothoe ke Mapediespruit.

Ho kopana ha bona feela ea e ba ntoa ea Marumo. Ka nako eo batho ba Zulu ba ne ba se ba tsoara lithebe, ke hore thebe ea basotho.

Eitse ha e kopana ea ba Mpangazitha a romela banna ho zulu a re "Oe, uena ua Mafu, tlohela re bolotse maqai ana" Ho tloha moo ea tsoarana homme ea hla ea sekamela ka ho oona maqai ao a neng a bolela ha Matuoane.

Leha ho le joale Mpangazitha a hloloa ke Matuoane ke ha koano merung. Eitse a le moa moo banna ba hae ba . reng "Morena u so re mabele a rona re ka a tlogela a jeoa ke maqai na? Ea nyoloha hape ea Mpangazitha ka lenyelle.

Matuoane a utloa ka Helenyana hore Mpangazitha o tlile.

VII

10 Ntoa mahareng a Mpangazitha le Matuane tlo tleng ha hae Mpangazitha tla kena bosiu. Eitse ha boqala / ho hlahisa mafube a meso Mahlubi e Mpangazitha ba etse bina pina ena ereng Ba sa ba sa Manxayi ba sa ba sa Manxayi Hoo! Ba sa Zivulele zivulele hoo basa.

Le kajeno ena pina ha e binoa ba ea hloko-fala ba bina ba eona ho senyehi ka lifahlehong ba hopole mohlang oo ba hopole nako tseo ba hopole mohlang, ha oang linatla tsa bona.

Eare hobane Mahlubi a Mpangazitha a bine pine ba e bina ba etsa sakana la nkope metse ya Matuoane o le ka hare ba bina ba ntse ba khitla mekoko ka melami makhomo ha a utloa molumo a tlola masaka.

Motseng banna ba Mangane ba tsoha bahlaphasela.

Serame e ne ele se se sooane ele maria, banna b Matuoane ba tshoha ba futhumetse empa ha e le ba Mpangazitha ba ke noa ke serame hobane ba ne ba tsamalle bosiu kaofela. Ka baka lena ntoang eo ba ha Mpangazitha ba hla ba bolaoa sehloho.

Ha tsatsi le futhumala a oa morena e moholo Mpangazitha ba molaea ba ha Matuoane ntoa ea feela, sechaba sa qhaleha.

11.

VIII

Zulu he, ka nako ena o na sa ahile Hlohloloane eaba Sikonyela o re "Hela wena oa Mafu, boea re be nga e le ngoe hobang hothoe Chaka oa tla, Zulu a qenchela Hlohloloane hobane a ne a fumane hore naha e ntle e ratahang. A ba a etsa Qhobosheane moo holima thaba.

Ea feela ea fihla mekhosi ea Chaka, oa tla homme ba fumana a se a itukisitse banna le makhomo ba ne ba se ba hloele thaba, ba le qhobosheaneng ea bona. Maohaka ha a fihla a potapota thaba eo a ~~hlehleh~~ hlolea ho fumana khoro e hlolang ka holimo. Ha ba hlotsoe ho hloa thaba ea ba ba besa mollo ba besa linama tsa bona ba ja.

S.428. Hoba re rapame letsatsi ea kopana. Maraule a hla a theoha ka holimo ba betsa Machaka ka majoe. Benghali ba thiba ka mekoko, ba khutlela morao ba re enje ngene nodliwa yizinja zenu.

12

Ho tloha moo Mechakaea / kutlela morao ea robala. Ka le latelang e sa le hosasa ea tshoha Mechaka homme ea re hoba tsatsi le futhumale ha tloha molaoli oa bona homme a tsamaea a ntse a kena ka makhutla ho potoloha thaba. Eitse hoba a fihla mo a tlohileng teng ea phahama ka hohle ntoa ho hloa thaba.

Maraole a hese a ne a se a lokisitse majoe a maholo. Majoe ana a thatoa 'me thuso ea e ba sieo hobane ha lejoe le etla Mechaka e ne e haholoha, e re ha le feta e kopane Mechaka e entse hoo hofihlela e b e fihla likhorong.

Maraole a itse a re a bona ea be se e hloele thaba Mechaka ba bang ba bao ba neng ba thibile likhoro ba ile ba fokola homme Mechaka ea fumana ho kena le ho hloa. Ka khoroana e ngoe.

Ebile moo basali ba bahlankana ba bacha le banna ba baholo le baroetsa le banana ba theohang thabeng ba habile moo monyetsetlenyana o sa leng teng. Ba bangata ba fumana ho tsoa.

Ke ha ba tla ikemisetsa ho ea ho Sikonyela, ke hore bona bana ba heso ba ha Zulu.

Pele ba tsoela pele tseleng ea bona ba khutlile ho tla bona hore moo thabeng Mechaka e setse e e tsa joang.

13. Ruri ba fumana hore Chaka u sitsi leloala le tsilo.

Ke moo Zulu le eena a ileng a shoela teng. Lithoko tsa Zulu ka Mafu:- Ngu-Bandla lika Phungabi, u-Zul'aka ngakanani, naze luthini lomkhonto u ya hlala. U-Mzombi welizwe linje ngomnyama uSondindindi ngo lundi. u-Mabadla Mancinane abukwa ngokwesabeka umphambani owaphambana nenyanga nelanga uMlotsh'omde wase Nandleni.

S. 454. Qhobosheaneng ena ea Zulu e bitsoang Hlohlobane setopo se ne se robetse holimo se seng se ne se robetse holimo se seng. Ao! a feela Maraole a matle. Ea ileng a fumana a phela hara bongata boo ba litopo ke leseanyana le ileng la fumana le ntse le robetse pela 'ma lona ea shoeleng le ntse le anya. Ba le nka ba theoha le lona ho ea ho Sikonyela eo a ileng a ba amohela a ba bea sebakeng seo ho kopanang noka ea Motsoetse le Lithane. Ka leboea ho thaba eo ea Ficksburg.

14 Ha ke se le bale ho pheta hore ntoang ena mor'a zulu o ile a phonyoha. Lebitso la hae e ne ele Msithi. Ka nako eo ene ele ha e le Moshemane ea lemo lihlanano. Eitse ha h balehuoa likhaitseli tsa hae tsa mo phamola tsa ea ka ena li mo nketsi holimo.

Sikonyela a ba bea hona moo he ke seo kajeno hona le tsimo ea lifate e bitsoang Impraand. Ho bile ho na le seliba se bitsoang Sertfontein. "ehleng eo seliba sena ho no hothoe ke ha Bhobhobho. Ke moo eitaeng hoba ba ahe banna ba re ho bolotsoe bashemane Msithi a tle a nke setulo sa Ntatae sa Borena. Ha e ba joalo ba bolotsoa bashemane Msithi ha a se a beue borena a se busa chaba seo sa ntatae a ntse a le ka tlasa Sikonyela ho fihlela sikonyela a qhaloa ke Moshoeshoe. Ka ntoea ea Moshoeshoe le Sikonyela Msithi a ea kena seforong eo se ka holimo ho tsimo ea Impraand a ea kena teng hammoho le sechaba sa hae.

15. O ile a tla tsuoa moo ke morena Moshoeshoe ka mora ntoea eo. Morena Moshoeshoe a bolela ha le eena a sa je batho a ntse a intsoanela le Sikonyela. Msithi ha a utloa mantsoe ana a ba a tsoa ka seforong seo, a inohela ho morena Molapo.

Morena Molapo a re Msithi a boela matlung a hae, eena le batho ba hae, o lutse moo he Msithi ho fihlela ntoea ea Segiti e bitsoang ea bobeli ea Maburu le Basotho (1865-1968).

S. 454.

Molapo ke ha a tsebisa Msithi hore a theoha ba ea kopana ha Mhlongacala hobane Maburu a ne a se a le Mabulela (Name of Place) Msithi a feela a theoha ho ea ntoeng.

Molaoli oa ntoea e ne ele Makotokoa. Ntoa eo ea hla ea ba emela, ea ba sututsa ho fihlela e ba tselisa Mohokuri. (Caledon River) Ke moo Msithi a ileng a nkela hae. Ha a fihla ea ba ho halikoa lipabi a tloha ka likhomo le bana, a tsela noka ho ea loting. Sechaba sohle sa Moshoeshe sa phutheha ho leba Loti g. Ka morao ho so ho echa metse Lira li se li kene Msithi a hloa Loti ha utloahala hore morena Molapo o nehetse. Ha utloahala le hore Jan Fick ha ana taba le batho ba Sikonyela o mpa a loana le batho ba Moshoeshe.

16.

Batho ba Sikonyela ba khutlela moetseng ea bona.

Le tsa Msithi ea ba liema li fula hobane a ne a ahisane le Sikonyela. Empa eitse ha makhomo a ntse a feta, eleng a batho ba Sikonyela ba bolella Msithi hore a seke a fulisa a mpe a khanne makhomo hobane Maburu a fihlile. Msithi ke ha a re "Le rona re tlile" Shoalane ha tsoara sa theoha sechaba sa Msithi ho khutlela morao ho Maburu.

Msithi a se bokella seo sa hae sechaba a se tsebisa hore a se a ea inneela ho Maburu. Ke moo a ileng a ntsa mora ngoanabo ea bitsoang Madlabe mora Mbangeni. Eaba ore "Maraole tsebang ka hona ke ntsa enoa nguanaka hore a eo bolaoa ke Maburu." A tsoa he le banna ba se ba nkili lesela le lesoeu. Ba tsamaile ba ea kena ha Jan Fick ha bosiu bo esa Sekanse se ne se le mane thoteng ea likhakeng moo kanejo eleng motse oa ha Leshoele. Jan Fick a ba amohela ka khotso. A ba are ba bolelle Msithi hore a mo amohetse ka khotso, lehore o tla mo fa naha eo eena le batho ba ba hae ba tlang ho aha ho eona.

17

Ho sebelisa mantsoe a tsoeleng ho eena "E eang le re Msithi boele lithakong tsa hae homa a ntse banna ho tla thusa ntoeng."

S.454

Msithi a feela a etsa joalo. O bile moo Makoatlane ho fehlela ntoa e ba e lala. Ho feleng Jan Fick tsepiso ea hae ea naha.

Jan Fick a re Msithi a arole batho ba hae, ba ee le mapolasi ba ahe le Maburu, ha e le Msithi eena ha thoe e eo lula polasing ea Jan Fick e Tekoe seterekeng sa Senekal moo Basotho ba neng ba re ke Majoe Masoeu.

O bile moo he Msithi le sehlotsoana sa hae sa batho ba setaeng bangata bo se bo qhalane bo ile le mapolasi a maburu.

IX Lefu la Msithi.

18

Lefu la hae joaleka Mafu a ba bangata ba mehleng eo le ile la tlisa pelaelo ho batho ba hae. Pele ke tsoela pele ke tsoanela ho hlahisa hore Msithi le eena o na a ena le basali ba bangata.

Joale tlung ea mosali oa sechaba ho hlahile Mshemane ea ileng a reoa libitso la Mlizani ea reheletsoeng Moletsane oa Bataung. Moena'e e ne e le Jerry. 'a ene le khaitseli ea bona e bitsoang Mruyisi.

Msithi o lutse polasing ena ea Jan Fick ho fihlela aba shela teng batho ba hae ba ile ka mapolasi.

Hoba ashoe, batho ba hae ba qhalanela ruri le bao ba neng ba lutse le eena ba tloha ba sa fumana lefatse leo ba neng ba tsepisitsoe lona ke morena Jan fick. Ba na ba neng ba setse le Msithi polasing ea Jan Fick ba tloha ba ea aha moo kajeno e leng Setereke sa Lindley.

Moletsane eo rona re reng ke Mlizane mora Msithi a nka setulo sa ntatae empa e le ho sa thuseng letho hobane naha e se ele ea Makhoa. Makhoa ha a ka a mo nka joaleka morena oa bona, joale re tla bona ka moo liketso tsa bona li pakang ka teng. / Moletsane a haha moo le eena a sebeletsa Maburu. O ile a ba le Mora. Lebitso le hae ele George Mosali oa Moletsane ene ele Ma-Mbongwe. Maraole a mangata a ne a sa mo rate ka hore ba re ha se oa mali a borena.

19

S. 454.

Le ha ho le joale e bile mosadi oa sechaba ea ileng a kena hae ka mokhoa oa sechaba sa Maraole.

Maraole a ne a sa tsebe ho shubelisa basali ba bona ba ne ba tlisoa. E ne e ba mokete o moholo o nong o bitsoa ukubaca. Le kajeno mokete ona o ntse o etsoa ke batho bana ba bitsoang Maraole.

XIII

Ke ne ke hopotse ho pheta se seng ka lefu la Msithi. Leo ba bangata ba ileng ba le nka hoaleka lefu le tlisitsoeng ke boloi.

Ha a tla kula o ne a ntse a hahile polasing ea Jan Fick eaba ka tsatsi le leng o tshela khotla h joaleka mehla. Hona moo khatla ho no ho le teng bashemane ba babedi. E mong e ne e le mora oa hae ea bitsoang Jerry.

Morena ha a lutse tulong sa hae bashemane bona ba nte ba besa mollo, a bona pono. Pono eo e ile ea bonca ke eena/feela. Bashemane ba ile ba tsoaea hore morena o talimile ho hong hobane ba bone e sale a sheba nga e le ngoe feela nako e telele.

Qetellong eaba o bitsa Jerry ore, "Jerry epolla ntho eo mono" Arialo a supa molamu. Eaba mora oa hae a etsa jaalo. Ha hlaha ntjanyana e nyane, ke hore lelinyane la ntya. Ea hlaha e shoele. Taba ena kapa ketso ena ea hla eaba ketso ea moloi eo ho bonahalang ho o tlilemō bosiu. A sebetsa mosebetsi oo a ba a geta. A ikela a sa bonoe. H tloha moo eaba Morena o taela hore ntjanyanae eo lahloa. Eaba ke ho feela ha puo. Ha a ka a hlola a bula molomo oa hae ho fihlela a e shoa. Ebile ha a ha a ka a kula nako e telele ho tloha mohlang oo o kutse nako e kutsoanyane a ikela.

Mohlang a shoang ha bitsoa batho bohle homme ha tla le tsona ~~zigenak~~ lingaka tsa morena. Sechaba sa lulisoa hantle sa etsa lesakana la nkope eampa se lutse fatse.

Ba kena batho ba baholo lingaka ba kena ba khabile ba le mehatla ea likhomo ba tlilo batla moloi.

5.454 Ba tlala ka hara lesaka leo le neng/le net. oe ke batho. Ba
21 tlolaka ba etsa ntho li hana ho fela. Ba supa koana le koana ka marumo, ho fihlela ba emisa e mong oa baloi.

Ba pheta hape ba tlolaka ho fihlela ba emisa oa bobedi batho bana ba babedi ba emisitsoeng e ne e le bana ba motho.

Homme lumellano ea e ba hore ba bolaoe ho tloha moo ba lelekisoa ke sechaba ba tjekiletsoa ka melamu baloi ba baleha ba ikakhela ka hara serapa sa lekhooa lekhooa la ba kopela mohau.

Ke hona mona moo re bonang kholo ea batho bana lingakeng lentsoe la ngaka ho bona ke nnete.

XIII

22 Moletsane ha a ~~net~~ ntse a hahile moo Lindley a romele mora oa hae e moholo sekolong. Motseare ha mora a le sekolong ho no ho lisa eena ka sebele. O na a lisa nku tsa leburu leo a neng a hahile ha lona. A tloha a hluoa haholo ke eo mong a hae. Ho thoe e ne re motseare a ha lisitse linku le tle leburu leo le mo jahelle ka pitsi. Le re Moletsane u tlohela linku le kena masimong. Ho no ho se linku tse kenang / masimong lebaka le ne le boleloa ke monghali, la hore eo Moletsane o rometse mora sekolong. O rata homo etsa lekhooa. Taba ena ea hla ea lula morena hampanyana hoo a bileng a hopola sechaba oa ntatae. A raoha ke hona a ea ho Maraole ao ka nako ena a neng a se a phatlaletse le lipolasi tsa makhooa a kopa thuso ho sechaba are sechaba se mo rekele naha moo a ka phomolang teng, a hlahisa ho sechaba ka moo bophelo ba hae bo seng bo fokola ka teng. Sechaba sa Maraole sa ntsa koleke. Ha batleloa morena /^{na}ha. Banna ba ntsa likhomo ba ntsa lipere, ba ntsa chelete. Eaba ho khethoa banna ba itseng ea le morena ho ea batla naha e rekisoang. Ba tsamaile ba feta Witzieshoekka ho tloha moo ba ea kena Edend ale eitse hobane moletsane a fihle ho bona eaba bare "Ngoang morena re ke ke ke ra moamohela mona. Rea u tsaba ua re

Re ke ke ra u amohela hobane lefatse lena ke la batho, leo ba itheketseng lona aku fetele pele Matatiele moo re utloang ho thoe naha e teng e rekisoang.

Ba feta ba fihla Kokstad moo ho nong ho ena le Magistrate Mgistrata a re "Lefatse ha le sa leo le o o fanang ka lona. Le ka fumana naha e rekoang feela." Eaba Migistrata o ba nea mapolesa a ba felehetsang ho ea Matatiele. Eitse hoba ba fihle Police Camp Matatiele ba neoa mapolesa ho ea ba bontsa naha e rekisoang.

Ba e bona naha eo ea ba khahla. Eaba ba ntsa chalet e ka bang mashone a mahlano a liponto ho e beheletsa hore ho se ke haeba lea e nkang ka mora moo.

Ha ele bona ba khutlela morao Free State, ba fihla ba phutha banna homme ba ba phetela ka leeto la bona le letle, le ka naha eo ba e boneng.

Banna ba thabela taba tsena eaba koleke e tsoa ka matla, hape ke rata hore nke ke hlahise mona hore koleke ena e ne e etsoa bosiu. Esita le tsona lipitso li ne li tsoaroa bosiu ha makhooa a robetse hobane morero ona o/no o ka ba utloisa bohloko ka ha ba ne ba sa batle ha batho bana ba ka ba tloha ho bona ba tlohela mosebetsi oa bona kherekhloa.

Tsohle tse ntsisoeng tsa 'na tsa romeloa hona Matatiele ho fihlela ho bo ho sala molato o monyanyane holima nahaeo. Ba e rea libitso la Willeary Moletsane a fumana molaetsa o reng joale a tle a tlo lula naheng eo a 'ne a leme a lokise le moo ho hlokehang. Ea ba oa theoha he Moletsane ho ea teng. Naha ena e ne e rekwa hotho ke Moo Morena le Bana ba hae ke hore sechaba sa hae ba tlang ho ea phela teng ha ba ikutloa ba khathetsi ke mosebetsi oa maburu.

Mohlang a tlohang ho tlohile eena Moletsane le Moenae le Mochange le ngoanabo ea bitsoang Singeni. Bongata ba re morena a tsamae a eo fihla naheng bo tla 'ne ho latele.

Morena ha a se a le koana Willeary farm Matatiele ba bang ba 'na ba tlohela Maburu ba ea teng ho fihlela e be

S. 454 e e ba letsoejana la batho.

25

Moletsane a botsoa hore ke ka bakang eena a lulang polasing le batho ba bangata eaba oa ba hlalosetsa ka moo batho ba eleng batho ba ntatae ka/teng homme le eena e seng e le morena oa sona kateng. Ha ba fihla mono o ne e le ka selemo sa 1896. Ba ile ba sebetsa banna bano naheng ea bona encha ho fihlela ba qetela theko ea eona. Ke moo ho ntsitsoeng lengolo la naha le ngotsoe ke monna a le mong feela eona hloho ea sechaba eleng Morena Moletsane,

Ke moo ho lutseng moo ka khotso ho fihlela molao o e ba boima holimo bona. Ba bang ba 'na ba qhaleha ka ho se utloisisi bolulo ba moo. Ba ikela ho marena a mang moo ba neng ba se ba entse setsoale le ba bang ka ho nyallana.

XIV

Morena Moletane a shoele ka selemo sa 1936. Mora oa hae e moholo George o hlokaletse pele ho ntatae. Ha Moletsane a hloka hala o siile lengolo leo makhoaa bareng k2 "Will" lengolo lena le ngotsoe hore setloholosa hae Arthu James Nyandeni Mtinkulu e be eena ea pusang naha eo homme batho bona ba 'ne ba lule mo polasing ba se ba ntsioa.

26

Taba ena ea belaela ba bang ba bana ba Moletsane ho fihlela ba tseka hore le bona mabitso a bona a hlahe lengolong lena tseko ea bona ea hla ea atleha hobane lefatse leo/ ho ile ha lumelloana hore le seoe linahanyana tse nyenyane ho lekana bana bohle ba monna moholo.

Tsena tsohle tseo ke tsoang ho liphetsa ke re li tsoa e tsahala Willeary ka mora lefu la Moletsane ke tseo ke li boneng ka mahlo. Willeary moo ke haeso 'na ke setloholosa sa Singeni ngoanabo Moletsane ka matlo.

Hape ke ne ke rata ho ka hlahisa taba e ngoe mona e mabapi le Sutu oe ke seng ke kile ka bua ka ena hona bakeng tse tsoa feta. Sutu eo Ntatae le Ntata Msithi e neng ele bana ba monna o holetse ka lapeng habo Msithi.

Tsebetso ea hae e ile ea 'na ea kena hona moo habo Msithi ho no ho batla ho se morero o feng kapa o feng o ka phet oang Suthu a le sieo. Taba e tsebahalang haholo ke ea mohleng batho ba ha Antereke eo e neng ele Morenaca ba ha Dlomo ba tlileng ho tla batla morali oa Msithi, ea bitsoang Mruyise. Mohlang oo hoba ba fihla bao ba ha Antereke eaba Msithi o romela hore Suthu a tle morerong oo.

27 Suthu o ne a se hol hoo o neng ea tsamaeloa nako e telele, feela eitse hoba morongoa/a khutle e itulela Suthu. Morena Msithi a boela a romela motho hape hore Suthu ho engoe ka atla. Morero oa oa hlola ho tsoela pele ha morena Suthu a le sieo.

Banna ba boela ba re morene Msithi a romele hape. Ha Msithi e netse joalo eaba Suthu oa tla. Ha a fihla a seke a bua mohale e moholo a fihla a lula fatse, banna ba mo phetela morero oa ba ha Dlomo ba tlileng ka ona moo moreneng.

Suthu ha a utloa litaba tseo a ema, a la la kobo fatse a re "Pele, ke araba taba tsena ka rata gore ke le bale maqeba ao ke nang le ona meleng mona. Monna a tlola a bala maqeba ao, eaba a raba Suthu, o re "Nka seke ka ntsa morali oa ka maqeba ~~ana-ho-tsona~~ ka moisa lireng tseo ke gunaneng maqeba ana ho tsona." Morali enoa oa ka a ka mpa a nkuoa ke enoa molisana oa manemane a ka". Ha a rialo a supa ho e mong wa mohlanka oa morena ea bitsoang "Chelete" hore a mpe a nyalle eo morali oa hae, e leng morali oa morena Msithi. Ba hloloa bao ba ha Antereke ba khutlela hae ba khanna khomo tse ba neng ba tlile ba li khanna.

28 O na a re a ke ke a ba nea morali oa hae hobane o ne a loane lintoa tse ngata le bona batho bano. Ka mohlomong a ithoka a re : "Ijozana elindakandakana,

Umqedi wenvobo zakwa

Matuwane."

END. S. 428.